

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КРЕМЕНЧУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

відкритого заняття

на тему: **«Основи конституційного права США»**

з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»

Кременчук 2024

Методична розробка відкритого семінарсько-практичного заняття з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн».

Підготувала Ю. В. Бунчук, викладач кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії» Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського».

У методичній розробці викладено методику організації навчальної діяльності на семінарсько-практичних заняттях з «Конституційного права зарубіжних країн».

ПЕРЕДМОВА

Метою проведення даного заняття є отримання здобувачами освіти знань про особливості конституційно-правового устрою США.

17 вересня 2024 року виповнюється 237 років від часу, коли вступила у дію Конституція Сполучених Штатів Америки – Основний закон тоді недавно створеної незалежної держави.

Конституція, яка в історії становлення не тільки американського, а й світового конституціоналізму стала його провісником, першою діючою конституцією у світі.

На семінарському занятті досить широко висвітлюються причини та передумови прийняття Конституції США, її структура та характеристика основних статей та поправок.

Засвоєння даної теми дозволить проаналізувати особливості партійної та виборчої системи США, зуміти розкрити зміст і сутність основного джерела державного права – Конституції США 1787 р., при цьому здобувачі освіти повинні знати, що побудована вона за принципом поділу влади, що в США конституційно не проголошена рівність у правах чоловіка і жінки, не закріплені соціально-економічні права працюючих і т .д.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

Тема: Основи конституційного права США

Мета:

Навчальна:

поглибити, закріпити і систематизувати знання, отримані на лекції темою якої була: «Основи конституційного права США»; сформувати комплексне уявлення про засади конституційного права та конституційно-правових інститутів США.

Розвивальна: розвивати логічне мислення, увагу, уяву та креативність, лаконічність та чіткість у висловленні думок, формувати науковий світогляд.

Виховна: виховувати інформаційну культуру.

Основні терміни і поняття для вивчення: конгрес, сенат, система «стримувань і противаг», президент, віце-президент, федерація, федеративна держава, правовий статус штатів, конституція, конституційний розвиток, Білль про права, права людини, поправки.

Вид заняття: комбіноване.

Форма заняття: семінарсько-практичне.

Методи та форми проведення заняття: бесіда, групова робота здобувачів освіти, створення проблемної ситуації, методичний прийом «Зв'язок поколінь», «Місткий кошик», «Щадне опитування», «Асоціативний куш», «Ситуація», розповідь викладача, перегляд відеоролика та презентацій доповідачів.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: «Конституційне право України», «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Політологія» тощо.

Обладнання: презентації, тексти документів (Конституція США), практичні та тестові завдання.

Рекомендована література:

Базова:

1. Бондаренко Н.О. Ідейні підґрунтя США 1787 року як основа стабільності суспільно-політичного ладу американської держави. Право і безпека. 2017. №2(65). С.18-22 .

2. Закоморна К. О. Посібник для підготовки до іспиту з державного(конституційного) права зарубіжних країн. Харків: Право, 2019. 248 с.

3. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч.посіб. /Упоряд. В.О. Ріяка, К.О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2017. 384 с.

4. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник /М.С.Горшеньова, К.О. Закоморна, В.О. Ріяка та ін.; За заг. ред. В.О. Ріяки.- 2-е вид., допов. І перероб.- К.: Юрінком Інтер, 2017. 544с.

5.Конституція США 1787 року. URL:

https://www.constitutionfacts.com/content/constitution/files/USConstitution_Russian.pdf

Допоміжна:

1. Левчук М.В. Еволюція президентської влади в США. Право і громадянське суспільство. 2015. №4(10)

URL:<http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-10-2015/item/199-evolyutsiya-prezydentskoji-vlady-v-ssha-levchuk-m-v>

2. Новіков Є.А. Основи правового регулювання інноваційної політики Бразилії. Право та інноваційне суспільство. 2014. № 2 (3)

URL:<http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2014/12/Novikov.pdf>

3. Система державного управління Сполучених Штатів Америки: досвід для України / уклад. Л. В. Примаченко ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. В. Загороднюка. К. : НАДУ, 2021. 52 с.

4. Шевченко О. О., Слюсаренко Ю. А. Джерела конституційного права США. Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації професійних спілок України. 2012. № 3. С. 55–61.

5. Яригін А. Створення та прийняття Конституції США в 1787–1789 роках: формування політикоправових принципів та ідеалів. Зовнішні справи. 2016. № 7. С. 28–31.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

- Привітання.
- Перевірка присутності здобувачів освіти.
- Перевірка підготовленості групи до заняття.

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

- Повідомлення теми, мети та завдань.
- Мотивація вивчення теми.

Методичний прийом «Зв'язок поколінь».

Епіграф заняття

Коли діждемось Вашингтона з новим і праведним законом?

Т. Шевченко

Ці рядки з відомого вірша Тараса Шевченка згадалися мені, коли зайшла мова про американську конституцію. Попри те, що Конституція США вважається однією з найстаріших у світі, історія української конституції починається ще з 1710 року, що робить її на 77 років старшою за американську.

Здобувачі освіти на II курсі вже вивчали Конституційне право України. І у вас є нагода дослідити Конституцію США та порівняти її з Конституцією України.

Проблемне питання: В чому полягає різниця між Конституцією США та Конституцією України?

Повідомлення плану заняття.

План

1. Загальна характеристика Конституції США.
2. Партийна система, її особливості.
3. Виборче право та виборча система США.
4. Парламент – вищий орган законодавчої влади: структура та повноваження.

5. Президент – повноваження, порядок заміщення посади.
6. Судова система США і її особливості.
7. Особливості американського федералізму та місцеве самоврядування в США.

ІІІ. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

Методичний прийом «Місткий кошик».

Виписати терміни і поняття до теми заняття.

Наприклад: конституція, парламент, жива конституція, легіслатура, Сенат, Конгрес, Палата представників.

Методичний прийом «Щадне опитування».

Об'єдную у дві групи по рядах варіантів. Ставлю питання, для першої групи. При цьому кожен здобувач освіти першої групи дає відповідь на це питання своєму сусіду по парті – здобувачу освіти другої групи. Здобувачі другої групи, прослухавши вірну відповідь, оцінюють здобувача першої групи.

Наприклад:

1 група:

1. За яких умов була створена та прийнята Конституція США? (У ході боротьби американських колоній за незалежність).

2. У якому році було прийнято Конституцію США? (17 вересня 1787 року).

3. Хто були батьки-засновники? (Бенджамін Франклін, Джордж Вашингтон, Джон Адамс, Томас Джефферсон, Джон Джей, Джеймс Медісон та Александер Гамільтон).

4. Як називається парламент у США? (Конгрес)

5. Хто був першим президентом США? (Д. Вашингтон)

6. Яка структура Конституції США? (преамбула, 7 статей і 27 поправок)

IV. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Методичний прийом «Асоціативний куц».

Конституція – жорстка, прийнята народом, писана, постійна, матеріальна.

V. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Обговорення навчальних питань семінару

Перше питання «Загальна характеристика Конституції США» є одним з найважливіших при вивченні даної проблеми. Для розгляду даного питання запрошується хтось із здобувачів освіти, хто підготував доповідь чи презентацію на дану тему. Завданням викладача є пояснення аспектів, незрозумілих здобувачам освіти.

Здобувач освіти має проаналізувати історію створення та розвитку конституції США, як однієї з найдавніших діючих на цей час конституцій світу.

Звернути увагу, які внутрішні та зовнішні фактори обумовили прийняття конституції США 1787 року, а також визначили її першопочатковий зміст. Надати характеристику Конституції США за формою, за способом прийняття, порядком внесення змін. Охарактеризувати структуру Конституції США,

визначивши основні її складові елементи. Проаналізувати процедуру внесення змін до Конституції, визначити зміст та причини останніх змін основного закону США, та охарактеризувати всі 27 поправок.

Після виголошення доповіді відбувається подальше обговорення даного питання плану семінару.

Ведеться обговорення питань:

1. Якою є структура Конституції США?
2. Скільки поправок було внесено до Конституції США? Яка їх суть?
3. Яка процедура внесення поправок в Конституцію США?

Практичні завдання: № 1.

Конституцію США відносять до жорстких, процедура її зміни досить складна. Крім того, поряд із писаною конституцією діє і так звана жива конституція. Поясніть, які відносини вона регулює та ким формується.

Під час розгляду *другого питання* знову запрошується для виступу здобувач освіти з підготовленою доповіддю чи презентацією. Здобувачу освіти слід звернути увагу на характеристику норм конституційного законодавства США, що закріплюють основні засади соціально-економічного та політичного ладу в країні.

На підставі аналізу Конституції США з посиланням на відповідні статті основного закону визначити форму правління, форму державного устрою та форму політичного режиму США.

З'ясувати причини переходу США до двопартійної системи. Дати коротку характеристику партійної системи, проаналізувати основні політичні партії, що на сучасному етапі відіграють провідну роль у політичному житті, визначити переваги та недоліки двопартійної системи в США.

Після виголошення доповіді відбувається подальше обговорення даного питання плану семінару.

Ведеться обговорення питань:

1. Які основні політичні партії в США? В чому їх відмінності?
2. Хто є очільниками політичних партій?
3. Що таке система “стримувань і противаг”?

Третє питання: «Виборче право та виборча система США» має на меті привернути увагу на особливості інститутів безпосередньої демократії в США.

Здобувач освіти має визначити основні джерела виборчого права. Охарактеризувати особливості активного та пасивного виборчого права, проаналізувати основні види виборчих цензів. Розглянути питання політичного абсентеїзму в США та способи боротьби з ним.

Встановити основні принципи виборчого права в США. Визначити, які органи влади в США є виборними і проаналізувати характерні риси виборчих систем, що застосовуються при виборах центральних та місцевих органів влади. Дослідити процедуру встановлення та оскарження результатів виборів. Звернути увагу на відсутність загального федерального закону про організацію та проведення виборів. Зупинитись на двоступеневій системі виборів Президента США, та розглянути її особливості. Навести коротку характеристику останніх виборів президента США.

Після дослідження питання плану відбувається подальше обговорення питань:

1. Що таке первинні вибори?
2. Що таке політичний абсентеїзм?

Перегляд відео «10 цікавих фактів про інавгурацію у США»

<https://www.radiosvoboda.org/a/inavguraciya-usa-cikavi-fakty-president-baiden-tramp/31052821.html?authuser=0>

У четвертому питанні необхідно проаналізувати особливості організації та діяльності парламенту США. Дослідити структуру та склад Конгресу США, а також порядок формування нижньої (Палати представників) і верхньої (Сенату) палати представницького органу. Дати характеристику

основним організаційно-правовим формам роботи парламенту, ознайомитись з внутрішньою організацією палат (склад та повноваження керівних органів, депутатських фракцій, комісій та комітетів).

Охарактеризувати основні повноваження парламенту, визначивши особливості взаємодії між парламентом, урядом та главою держави. Дослідити закріплені у законодавстві форми парламентського контролю за діяльністю органів влади. Прослідкувати основні стадії законодавчого процесу у палатах, встановивши суб'єктів законодавчої ініціативи, особливості підготовки та розгляду законопроектів у парламенті, процедури їх прийняття та введення в дію законів.

Після виголошення доповіді відбувається подальше обговорення даного питання плану семінару.

Ведеться обговорення питань:

1. Назвіть найвищий орган законодавчої влади в США?
2. Які повноваження Сенату?
3. Які повноваження Палати представників?

Методичний прийом «Ситуація».

Практичні завдання: № 2.

Містеру Дж. Сміту, громадянину США, виповнилося 30 років. З них 10 років він проживав на території штату Огайо, але на вибори у верхню палату Конгресу свою кандидатуру він висунув у штаті Масачусетс.

Чи може бути містер Дж. Сміт сенатором від штату Масачусетс?

П'яте питання вимагає розкриття правового статусу глави держави – Президента США. Спираючись на відповідні розділи Конституції слід охарактеризувати основні вимоги що висувуються до кандидатів на заміщення посади глави держави, спосіб та порядок його обрання, підстави дострокового припинення повноважень.

Характеристика правового статусу президента передбачає ознайомлення з його основними повноваженнями та механізмом взаємодії з

центральною та місцевими органами влади. Необхідно визначити основні функції глави держави в США та охарактеризувати надані йому відповідні повноваження. Також, слід встановити у яких випадках повноваження Президента США можуть бути обмежені, і які органи держави здійснюють контроль за його діяльністю.

Проаналізувати повноваження президента, як глави кабінету. Розглянути структуру та функції Кабінету.

Ведеться обговорення питань:

1. Хто здійснює виконавчу владу в США?
2. Який порядок обрання президента та віце-президента?
3. Що таке імпічмент?

Методичний прийом «Ситуація».

Практичні завдання: № 3.

Віце-президент США заміняв Президента на його посту один рік і 11 місяців. Після цього він був обраний Президентом США. Після закінчення терміну президентства він знову висунув свою кандидатуру на пост Президента США. Це було оскаржено, тому що він вже третій раз претендував на президентство. Чи може ця особа у конкретному випадку бути обраною Президентом США. Аргументуйте свою відповідь.

У шостому питанні слід розглянути організацію судової влади в США. А саме, визначити основні складові елементи судової системи в США та звернути увагу на особливість судоустрою штатів. Охарактеризувати систему федеральних судів, та визначити їх склад. Окремо слід розглянути правовий статус Верховного Суду США, визначивши: структуру, склад та порядок формування суду, вимоги до судді Верховного Суду, повноваження Верховного Суду США та механізм розгляду віднесених до його компетенції питань. Проаналізувати функції та повноваження, апеляційних судів, окружних та судів зі спеціальними повноваженнями, також зупинитись на вимогах до суддів.

Ведеться обговорення питань:

1. Які повноваження Верховного Суду США?
2. Які суди формують судову систему?
3. Які вимоги висуваються до суддів?

Практичні завдання: № 4-5.

4. Який суд США наділений відповідальністю за забезпечення справедливості закону щодо всього американського народу і, таким чином, також і в ролі оборонцем і тлумачем Конституції? Визначте його склад та повноваження.

5. Чи можуть федеральні судді всіх рівнів в ході розгляду справи вважати закони, підзаконні акти або дії держслужбовців і державних відомств неконституційними? Відповідь обґрунтуйте.

Розкриття сьомого питання передбачає характеристику форми територіального устрою США. На підставі аналізу конституційно-правових норм визначити які основні ознаки федеративної держави притаманні США. Необхідно зупинитись на таких суб'єктах федерації як штати та федеральний округ Колумбія з розташованою в ньому столицею – м. Вашингтон.

Також слід проаналізувати особливості місцевого самоврядування США. Визначити принципи розмежування владної компетенції федерації і штатів. Встановити межі виключної компетенції федерації, які визначені в Основному Законі США. Звернути увагу на те, що місцеве самоврядування та управління в Штатах базується на адміністративно-територіальному поділі, що входить до компетенції штату. Тому системи місцевого самоврядування у різних штатах різноманітні. Охарактеризувати відносини між центральною владою та муніципалітетами.

Після виголошення доповіді відбувається подальше обговорення даного питання плану семінару.

Ведеться обговорення питань:

1. Якою є форма державного устрою США?
2. Назвіть столицю?

3. Чим визначається правовий статус штатів?

VI. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Для закріплення знань та вмінь застосовую інтерактивні вправи (тести) створені на платформі Google Classroom (зразок).

https://docs.google.com/forms/d/1L9UZPEKbB6_gG031-bsUIe_EYLoHPAeVpfmMrRhh6kk/edit

VII. ПІДСУМОК ЗАНЯТТЯ

На семінарському занятті було досліджено основи конституційного права США. Давайте підсумуємо принципові відмінності конституції України та США.

1. Які наслідки це несе для українського народу.
2. То в чому їх принципова різниця?
3. Що ви помітили?

Отже, українці не знають своїх прав та навіть не бажають у цьому розбиратися, адже 160 + статей, написаних складною мовою не завжди можна навіть просто правильно трактувати, не те що зрозуміти та застосувати у житті.

Водночас варто зауважити, що конституція США є й однією з найскладніших та жорстоких у світі, а тому навряд – це ідеальний приклад для наслідування. Втім, без заперечення, Сполучені Штати – це могутня держава, яка сьогодні є не лише важливим партнером, але й справжнім другом для України. А тому Україні є чому навчитися в Америці.

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Написати твір-есе на тему:

- 1.«Особа Президента США в історії».
2. «Що б я додав до Конституції США?».